

Construir sentit

Joan Ordi Fernández

Les dificultats de la vida ens causen la sensació que no podem expandir el nostre ésser a través de l'exercici de les nostres qualitats. Però no es tracta d'obstacles merament externs: la personalitat que hem anat construint al llarg dels anys, sobre la base d'un caràcter que no podem alterar gaire, sovint ens sembla més aviat un enemic de nosaltres mateixos/es que no pas un poderós aliat per afrontar els problemes de la vida. Passen els anys i les circumstàncies canvien, però la suma de nous desafiaments als límits psicològics del nostre ésser, que cada vegada ens resulten més clars, pot acabar generant un sentiment molt personal i íntim d'impotència o incapacitat per mirar l'existència amb una dosi raonable d'optimisme. A poc a poc ens anem tornant molt conscients de dues veritats que no volem que ningú ens contradigui: 1) que la vida consisteix en la difícil tasca de fer front a problemes que contínuament van apareixent en el nostre entorn, en el nostre propi interior i en l'horitzó més dilatat de la història de la humanitat; 2) i que la figura de nosaltres mateixos/es que hem anat afaïçonant al llarg dels anys no només conté potencialitats, èxits inqüestionables i noves promeses, sinó també limitacions, errors, impossibilitats manifestes i tendències que semblen manar més sobre el propi jo que no pas obeir directrius de la nostra raó.

Aquesta anàlisi pot semblar exagerada, pessimista i poc útil, però pròpiament només ho seria si a continuació es plegués de braços i invités a la passivitat, la resignació i la desconfiança. La veritat, tanmateix, és ben bé el

Joan Ordi

contrari: el motor de la vida no es troba en el caràcter problemàtic de tota circumstància humana ni en les limitacions internes de la pròpia manera de ser, sinó en la possibilitat d'utilitzar aquest material força imperfecte per construir sentit. Sovint cometem l'error de pensar que la vida és capaç d'engendrar felicitat, bon humor i satisfacció personal quan les circumstàncies en què es desplega ens vénen de cara i responen mil·limètricament als nostres desigs i s'ajusten amb precisió de làser a les nostres capacitats. També aquí cal dir que la veritat sovint ens contradueix: quan una circumstància ha estat tan feliç que semblava dissenyada expressament per adaptar-se perfectament als plecs i relleus de la nostra figura exterior i interior, no hem pogut evitar la sensació que no brollava del nucli més personal del nostre jo i que romanía així molt externa a l'essència de la nostra llibertat. La veritable felicitat sembla portar sempre la marca visible d'una ferida de guerra obtinguda en el noble combat de la lluita personal

contra la circumstància exterior i els límits interiors del propi ésser personal. D'aquí ve probablement la sensació que ens deixen les persones felices i que voldríem que ens encomanessin per simple contagi: gravetat mesurada com a tenor vital, serena actitud davant les dificultats, consciència plena dels propis errors, valoració objectiva del bé i del mal, capacitat aparentment espontània per a la joia i l'humor, bon gust en les apreciacions, disponibilitat generosa a acollir tothom i a col·laborar amb els altres, i una confiança en el sentit de la vida que es regenera després de cada crisi.

Aquestes persones són envejables! Caminen al nostre costat com àngels d'un cel inassolible. Però han lluitat a foc en la terra de les dificultats reals. Tot regal de dalt en forma de circumstàncies favorables o d'encert intuïtiu en les decisions, l'han fet passar pel gresol del sofriment interior, del treball sobre la pròpia ànima, de la confrontació de parers i del diàleg amb els altres. Han utilitzat la raó per valorar la possibilitat de l'error, la justificació d'un dubte, el fonament de la inquietud i la necessitat del penediment. I han trobat aquesta raó, no només en l'esfera interior de la pròpia reflexió, sinó també, i en un grau igualment important, en la comunicació oberta amb altres persones capaces de judici crí-

tic i de sentiments autèntics i desinteressats. Han experimentat que allò que ens és donat gratuïtament s'ha de fer propi com a conquesta futura, com a tasca que ens exigeix, ja que mai ho posseïm veritablement sense el preu del nostre esforç, sense la il·lusió que es torna madura a cops de dificultats. Aquestes persones, per tant, són portadores d'un secret que sembla jugar un paper fonamental en una vida humana reeixida. Per això és lògic que ens preguntem quin és el motor que les empeny amb energia ferma i en la direcció adient, i que les sosté al llarg del camí. Possiblement, no es tracti de res més que de la confiança en la possibilitat d'un sentit. Ara bé, com es viu pràcticament d'aquesta confiança?, en què consisteix? Sembla que es poden assenyalar, si més no, els següents indicadors.

1. En tota persona actua una força d'atracció que la mou a orientar la seva vida cap al futur. Fins i tot el present més satisfactori mai no ens tanca en el gaudi del seu instant, sinó que ens projecta endavant. Vivim la vida centrant-la més en un futur de possibilitats que no pas prolongant-ne el present. Cal aprofitar, doncs, aquest dinamisme projectiu de la vida mateixa, ja que, d'una banda, mobilitza les nostres qualitats i energies per posar-les al servei d'un ideal i, d'altra banda, ens permet de sortir de les limitacions del present a la recerca d'un sentit que sigui possible. Construir sentit vol dir confiar en un futur millor, cosa que, al seu torn, implica deixar-se endur per aquesta inclinació natural de la vida a transcendir tota realització i a no ofegar-se definitivament en cap estretor.

2. Tota persona té un valor superior a la seva història passada. Díficilment trobaríem algú o alguna que, en contemplar enrere les fases anteriors del seu creixement personal, es mostrés plenament d'acord amb els actes

realitzats, les decisions preses i els camins seguits. L'ésser humà està marcat per la fal·libilitat, cosa que l'obliga a fer provatures, assajar respostes, cometre errors i aprendre del coneixement dolorós obtingut a través d'aquesta incertesa humana, que mai podem dissipar del tot. Tanmateix, la vida es mostra més comprensiva amb la incerta condició humana que nosaltres, els seus portadors. La prova n'és que ella mateixa no deixa, ni en els moments més amargs, que s'extingeixi completament la certesa interior que valem infinitament molt més que el que fem. Per això cal treure profit d'aquesta interna convicció per construir un sentit que li doni la raó. I això vol dir confiar en la veu íntima del nostre valor, abandonar-nos a la veritat que conté i abraçar la promesa que ens regala.

3. En tercer lloc, però amb valor de significació de primer ordre, cal mirar en el nucli de l'amor per trobar el ressort més propi de l'esforç amb què construïm sentit: la voluntat de fer créixer el propi jo i col·laborar en el desenvolupament humà dels altres. Estimar, de fet, és molt més que un simple sentiment d'atracció o de simpatia o de responsabilitat ètica. Equival a la decisió de valorar correctament la pròpia dignitat personal i la condició humana dels altres. Brolla del reconeixement agraït per la grandesa i el misteri humans que traspuen en l'aparent petitesa de tota persona. La percepció immediata, directa i intuïtiva del bé objectiu que implica tota vida humana ens empeny a considerar-la infinitament digna de ser respectada i ajudada. La cohumanitat ja està inscrita en la nostra pròpia individualitat.

4. Finalment, cal contemplar l'opció creient com una resposta globalitzadora i darrera tant a totes les qüestions que l'ésser humà es va plantejant al llarg de la vida com a la qüestió que ell mateix és. No vol dir això,

però, que s'hagi d'entendre la fe com la revelació conceptual de les respostes correctes sobre la vida que la humanitat ha cercat sempre. No es vol insinuar tampoc que amb el tipus de resposta al problema humà que la fe ens ofereix ens surti a l'encontre la il·luminació intel·lectual d'una teoria irrefutable, que com a tal només s'adreçaria a la nostra necessitat de comprensió, però que seria incapaç, per ella mateixa, de portar la vida humana a una plenitud transcendent. La raó, en òptica cristiana, és òbvia: en la fe, i amb ella, es fa l'experiència d'una trobada humana integral amb el misteri de Déu, una relació interpersonal - individual i comunitària - que transforma totes les dimensions de la nostra humana condició. En aquest sentit, la fe, sempre acompanyada per l'amor que confia i per l'esperança que ens projecta cap a la plenitud, consisteix en una vivència de Déu que amara la persona de cap a peus i que li dona la revelació, en el misteri, del darrer sentit de la vida. I, com que es tracta d'una experiència coextensiva a la mateixa evolució psicològica de la persona, i per tant no merament intel·lectual ni limitada a un moment concret o puntual de la pròpia biografia, la fe madura al compàs de la recerca de sentit que la persona va fent i al ritme del creixement personal de cadascú/una. Per això es pot dir que la mateixa fe s'insereix realment en la nostra biografia personal i col·lectiva si es va constituint en motor, estímul, guia, correctiu, meta i proposta de la construcció de sentit amb què estem cridats/ades per la vida mateixa a superar la banalitat, lleugeresa o superficialitat de l'existència.

En conclusió, la veritat sobre el nostre ésser, el sentit projectiu de la vida, la possibilitat d'afonar més en el misteri de l'existència humana compartida amb amor i la il·luminació d'una fe que ens transforma posant-nos en relació confiada i esperançada amb Déu

constitueixen poderosos incentius per afrontar el caràcter problemàtic del nostre pas per aquest món. Ni l'oblit del bé possible ni la desesperació davant dels problemes tindran la darrera paraula. Tampoc la feblesa de les nostres forces, i menys encara el desgast físic i psicològic que l'acumulació dels anys ens imposa. Sempre som, tu i jo, i qualsevol persona, una promesa de sentit. I d'ella penja tot el fil de la nostra vida.